

14 januari 2024, tweede zondag na Epifanie, Kana zondag
1e Schriftlezing: Jesaja 62: 1-5, 2e Schriftlezing: Johannes 2: 1-11.

Gemeente van Christus, psychiater Esther van Fenema geeft in haar boek [Het verlaten individu](#) een diagnose van onze samenleving. In de afgelopen decennia zijn veel groepsverbanden weggevallen, niet in de laatste plaats door de secularisatie. Het individu kwam centraal te staan en de wereld die we 24/7 onder de knop hebben, kent geen grenzen meer. Het leven is je eigen project, waar je zelf verantwoordelijk bent voor succes of falen. *The sky is the limit*, maar in haar spreekkamer ziet Van Fenema de keerzijde van die grenzeloosheid. Zij signaleert dat veel mensen worstelen met onzekerheid en eenzaamheid en dat ze ervaren weinig grip op hun bestaan te hebben. Mensen raken opgebrand en velen worstelen met tal van psychische klachten, die veelal terug te voeren zijn op een gemis aan zingeving. Excessief consumeren blijkt dit gevoel van leegte niet weg te kunnen nemen, eerder juist te vergroten. Van Fenema ziet ook dat velen weinig verbinding ervaren. Dat laatste is misschien wel de echte crisis van deze tijd. Het drukt een verlangen uit om niet een verzameling individuen te zijn, maar werkelijk weer een samenleving te vormen.

De ondertitel van haar boek is: Waarom voelen we ons zo leeg? We hebben alles en kunnen alles, maar velen ervaren een tekort. In het verhaal over de bruiloft te Kana is er ook sprake van een tekort: de wijn is op! Het Griekse woord dat hier wordt gebruikt¹, duidt niet alleen op een tekort aan een onmisbare drank op een bruiloft. Het gaat dieper. Het gaat ook om een tekort in de zin van onvolmaaktheid; je bent niet in staat om te doen wat je wilt doen. Het lukt niet, je voelt je tekortschieten. Je voelt teleurstelling omdat je het voor je gevoel moet laten afweten, je verwachtingen niet waar kunt maken. Zo is er ook op de bruiloft te Kana een tekort, maar dit tekort wordt door Jezus omgezet in een overdadige overvloed.

Van die bruiloft wordt gezegd dat die op de derde dag plaatsvond, en als dat er staat moeten we altijd onze oren spitsen. Op de derde dag gebeurt er namelijk altijd iets bijzonders of beslissends in de Bijbel, waarin Gods iets aan de mensen laat zien, waarin Hij alles ten goede keert. Op de derde dag sluit God een verbond met het volk Israël, op de derde dag ontdekken de vrouwen op de Paasmorgen dat het graf van Jezus leeg was. Ook de bruiloft te Kana was op de derde dag. Op die bruiloft gebeurt een wonder, maar het grootste wonder is misschien dat niemand het door lijkt te hebben. Het wonder gebeurt in de marge; het gaat aan velen, inclusief de leerlingen, voorbij. Er was een probleem, maar het was al opgelost voor ze er erg in hadden.

De moeder van Jezus signaleert het probleem en zegt tegen haar Zoon: 'Ze hebben geen wijn meer'. Wat volgt is een ingewikkeld procedé, waarbij in de loop van het gebeuren het water uit de reinigingsvaten wijn geworden is. Het wordt in de tekst een teken genoemd, maar het teken wordt nauwelijks omschreven. Er klinken geen woorden van Jezus, Jezus voert niet een bepaalde handeling uit, in het voorbijgaan wordt benoemd dat het water wijn geworden was. Het wonder blijft onuitgelegd, onopgemerkt en verborgen.

Ook aan de ceremoniemeester gaan het wonder totaal voorbij. Hij heeft niet eens door dat de vaten met water gevuld zijn, alles gaat langs hem heen. Hij lijkt ook niet door te hebben gehad

¹ ὑστερέω

dat de wijn op is, toch een belangrijke taak van de ceremoniemeester lijkt mij. Hij is verbaasd over de goede kwaliteit van de wijn, maar probleem was niet de kwaliteit van de wijn, maar de kwantiteit: er was een tekort! Toch zijn er spelers in dit verhaal die meteen doorhebben wat er gaande is.

Dat zijn niet de leerlingen, van hen horen we dat het achteraf bijdroeg aan hun geloof en vertrouwen in Jezus. Het zijn de bedienden die het teken als eerste opmerken. De ceremoniemeester wist niet waar de wijn vandaan kwam, maar de bedienden die het water geschept hadden wisten het wel, zo lezen we. De bedienden, de diakonos, staat er in het grieks, waar ons woord diaken vandaan komt. In het woord bedienen zit het woord dienst, zoals in de kerk de dienst aan de wereld bij uitstek een diaconale taak is. Maar in de tekst staat niet die dienende taak van de diaken en de kerk centraal, maar het feit dat de diakenen als eerste doorhebben wat er gaande is, als eerste het wonder opmerken.

Het verhaal geeft ons zicht op de essentie van de diaconale taak van de kerk, een taak die overigens niet alleen aan de diakenen is toevertrouwd, maar aan ons allen. Wat die essentie is, laat Jezus in dit wonder zien. Wijn is in de Bijbel bij uitstek de drank van het koninkrijk van God, het symboliseert de verbondenheid tussen God en mensen. Dat de wijn op is, betekent dat er dus iets hapert in de band tussen God en mensen. Dat is ook de symboliek van de lege watervaten. Water staat in de Bijbel symbool voor de woorden uit de Bijbel die voor mensen een bron van troost kunnen zijn, waaruit zij moed en kracht kunnen putten.

Dat de watervaten in het verhaal leeg zijn, betekent dat de mensen de betekenis van de woorden uit de Bijbel niet meer begrijpen, zodat het voor hen geen bron meer is waaruit zij kunnen putten. Dat is wat er in dit verhaal hapert in de band tussen God en mensen. Wat Jezus doet is de woorden van de Bijbel op zo'n manier uitleggen, dat ze weer gaan spreken voor de mensen. Hij zorgt ervoor dat de Bijbelse woorden weer een bron worden waaruit mensen moed en kracht kunnen putten. Als de oude Bijbelse woorden zo weer een bron worden, dan begrijpen we ook dat er weer wijn zal zijn, de wijn van het koninkrijk van God, van het feest van de verbondenheid tussen God en mensen. Johannes vertelt als het ware dat het optreden van Jezus als effect had dat de oude Bijbelse woorden weer tot leven kwamen, dat ze mensen moed en kracht gaven voor hun leven in het hier en nu.

Dit was het eerste teken van Jezus, zo sluit de tekst af. Daarmee wil de Evangelist zeggen dat hier tegelijkertijd de essentie van al Zijn tekenen in besloten ligt. Hier zit alles in wat Hij wil zijn en doen, dit vat al zijn tekenen samen. Het Bijbelverhaal over de bruiloft te Kana laat zien wat die essentie is: het tekort van het leven omzetten in overdadige overvloed. Een metrete was ca. 40 liter, het wonder te Kana leverde meer dan genoeg wijn op om heel Den Haag te laven.

Zo is het Bijbelverhaal over de bruiloft te Kana een verhaal over een tekort dat wordt omgezet in overvloed, van de Bijbel die weer een bron van moed en kracht wordt. De belangrijkste taak van ons als kerkgemeenschap in deze tijd is om deze bron te ontsluitenvoor de mensen in deze wijk, in deze stad, ervoor zorgen dat die oeroude woorden die weer tot leven komen, weer betekenis krijgen. Want waar in deze tijd zo naar verlangd wordt, is een bron waar je uit kunt putten, een Verhaal wat zin en samenhang geeft, een dragende grond onder je bestaan, een Verhaal dat het houdt en dat houvast biedt in het woelen van de tijden.

Een Verhaal dat je als individu in een groter geheel plaatst, in een geschiedenis van God met mensen, van een God die trouw is en niet loslaat. Wij mogen ons hier week in week uit laven aan dat Verhaal, aan die bron, aan dat Woord ten leven, ons gegeven. Om zelf keer op keer weer nieuwe moed te vatten, om onze pijn en zorgen in het perspectief van Gods ruime horizon te brengen, in het perspectief van Gods ruimhartige zorg en liefde voor ons. Dat Hij de volheid van het leven voor ons voor ogen heeft, ookal komen we daar zelf niet altijd aan toe.

Dat perspectief mogen wij vervolgens in woord en daad uitdragen aan de mensen om ons heen. Want deze wijk, deze stad, deze wereld heeft dat perspectief zo nodig. Het perspectief ook van de profetie van Jesaja, het perspectief van troost, van rouw en dood en verdriet die niet het laatste woord hebben in het leven, van pijn die voorbij gaat, van vervulling die geen leegte teniet kan doen.

Zo kan het wonder van Kana zo maar ook in ons leven gebeuren, zomaar in het voorbijgaan, wanneer de woorden uit de Bijbel opeens tot leven komen. We beseffen: Hij is er, Hij is nabij. Zijn licht straalt over mijn leven, door alles heen. Dat doordringt: Midden ons u staat Hij die gij niet kent.

Wees verheugd, van zorgen vrij
God, die wij aanbidden
is ons rakelings nabij,
wonend in ons midden².

Amen.

² Lied 528: 3 uit het Liedboek (2013).